



Šifra kandidata:

Državni izpitni center



M 0 4 0 1 9 1 1 1

PREDPREIZKUS

# SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK NA NARODNO MEŠANEM OBMOČJU V PREKMURJU

Izpitna pola 1

- A) Bralno razumevanje  
B) Razčlemba neumetnostnega besedila

**Marec 2004 / 110 minut (40 + 70)**

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Izhodiščni besedili sta na perforiranih listih, ki ju lahko iztrga. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

## NAVODILO KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar!

**Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.**

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola je sestavljena iz dveh delov, dela A in dela B. Del A (bralno razumevanje) vsebuje 15 nalog, del B (razčlemba neumetnostnega besedila) pa 24. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov, posebno pri nalogah, zaznamovanih s črko J (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak).

Odgovore napišite v prostor, ki je za to predviden, jasno in čitljivo.

Na desni strani je ob vprašanih navedeno možno število dosegljivih točk.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

*Ta pola ima 16 strani, od tega 6 praznih.*



Priloga: Urška Pajler, Pluton (Življenje in tehnika, oktober 2001)

## Pluton

Astronomi so v globinah vesolja iskali velikanski planet, našli pa so objekti, manjši od našega Meseca. Kljub neznanosti pa je Pluton edinstven v našem Osončju.

### Osnovni podatki

Povprečna razdalja do Sonca  
Plutonovo leto  
Plutonov dan  
Povprečna hitrost v orbiti  
Nagnjenost osi  
Povprečni premer  
Masa  
Povprečna gostota  
Število lun

5,9 milijarde km (39,4 Zemljine)  
248 let  
6,4 dneva  
4,7 km/s  
95°  
2300 km  
1/455 Zemljine  
2,1 (voda = 1)



## ASTRONOMIJA

Ureja: Urška Pajler

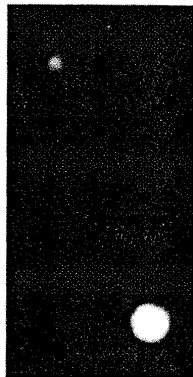
Neptuna, ki pa moteni ni povsem pojasnili, zato so domn

val« kanale na Marsu. Njegovo delo je nadaljeval Clyde Tombaugh; marca 1930, prav ob 75. obletnici Lowellovega rojstva, so odkrile oznanili. Planet so poimenovali po bogu podzemlja, pri izbiri imena pa so upoštevali tudi Lowellove začetnice.

Vendar pa je tudi Pluton prenamajhen, da bi vplival na Uranovo tirnico. Iskanje se nadaljuje ...

### Neznanost

Plutonov tir je glede na druge planete Osončja nagnjen kar za 17 stopinj. Njegova tirnica je zelo sploščena, zato 20 let izmed 248 kroži bliže Soncu kot Neptun. Razlika med najmanjšo in največjo oddaljenostjo od Sonca je kar 3,1 milijarde km (od 4,3 do 7,4 milijarde km).



Doslej najboljši posnemek sistema Pluton-Charon je naredil vesoljski teleskop Hubble z oddaljenosti 4,4 milijarde km.

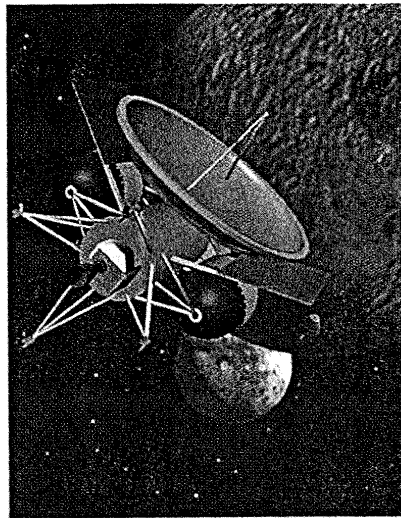
nevali o obstoju še enega planeta. Med drugimi je lov na »planet X« začel astronomski navdušenec Percival Lowell, ki je že prej »odkri-



### Planet X

Ko so astronomi odkrili manjše v gibanju Urana, so sklepali, da se v teminah Sončnega sistema skriva še en planet. Kmalu so našli

sonda. K temu, da se je NASA končno odločila za misijo na zadnji planet (ŽIT 1999/2, str. 50), je veliko pripomoglo dejstvo, da se še dlje od Plutona skrivajo



Vesoljska sonda Kuiper, ki bo potovala proti Plutonu

<https://...>

[directory.google.com/Top/Science/Astronomy/Solar\\_System/Pluto/](https://directory.google.com/Top/Science/Astronomy/Solar_System/Pluto/)  
(podatki o Plutonu na spletu)

### Osamljeni planet

Pluton je edini planet, ki ga še ni obiskala vesoljska

Nicholas Harris

### NEVERJETNO POTOVANJE MED PLANETE

Ob pomoči te knjige se odpravimo na potovanje k planetom našega Osončja. Na poti se spoznamo tudi z asteroidi in kometi.

Cena: 2.600 SIT Cena za naročnike revij ŽIT ali TIM: 2.080 SIT

Knjigo lahko naročite na naslovu: Tehniška založba Slovenije, Lepi pot 6, 1000 Ljubljana, vašo naročilo pa sprejemamo tudi po telefonu 01/4790-224, faksu 01/4790-230, elektronski pošti tsz-iz@iol.net ali prek internetne knjigarne: <http://www.tsz-online.com>.



32 barvnih strani,  
24,8 x 30,5 cm

PRAZNA STRAN

**A) Bralno razumevanje**

Pozorno preberite priloženo besedilo in rešite naloge.

1. Kaj je tema priloženega besedila?

---

(1 točka)

2. Kdaj so odkrili planet Pluton?

---

(1 točka)

3. Prečrtajte trditve, ki vsebinsko **ne ustreza** priloženemu besedilu.

- a) Kanale na Marsu je odkrival astronom Percival Lowel.
- b) Ime Pluton je sestavljeno iz črk imena Percival.
- c) Pluton je grški bog podzemlja.
- d) Plutonova os je nagnjena za 95 stopinj.
- e) Premer Harona je polovico manjši od Plutona.

(2 točki)

4. Koliko zemeljskih let traja Plutonovo leto?

---

(1 točka)

5. Iz česa je sestavljena Plutonova atmosfera?

---

(1 točka)

6. Obkrožite črke pred trditvami, ki vsebinsko **ustrezajo** priloženemu besedilu.

- a) Pluton je deveti planet od Sonca in je večji od sedmih lun našega osončja.
- b) Plutonova masa je  $1/455$  Zemljine mase.
- c) Težnost na površju Plutona je enaka Zemljini.
- d) Pluton je del svoje poti okrog Sonca bliže od Neptuna.
- e) Plutonova luna vzhaja in zahaja ter ima mene.
- f) Mesec je Zemlji obrnjen vedno z isto stranjo, ker njuni orbiti nista sklenjeni.
- g) Zaradi sklenjenosti orbite sta Pluton in Haron vedno obrnjena drug k drugemu z isto stranjo.

(3 točke)

7. Ali bi s Plutona lahko videli obe strani lune Haron?

DA / NE

(1 točka)

8. Povežite glavni stavek z ustreznim odvisnikom, da bo celotna poved pomensko skladna z besedilom.

Pluton je najmanjši planet v našem osončju,

ki 20 let kroži okrog Sonca.  
ker je bil nekoč komet ali asteroid.  
zato 248 let kroži bliže Soncu kot Neptun.  
ki je povprečno 5,9 milijarde km oddaljen od Sonca.  
ker nima atmosfere.

(1 točka)

9. Kaj je Kuiper?

\_\_\_\_\_ (1 točka)

10. Ali so vesoljska plovila Nase že obiskala Pluton?

\_\_\_\_\_ (1 točka)

11. S čim so naredili najboljši posnetek Plutona?

\_\_\_\_\_ (1 točka)

12. S kakšno hitrostjo se Pluton giblje v orbiti?

\_\_\_\_\_ (1 točka)

13. Izberite in razvrstite tri stavke tako, da bodo sestavljali pravilno, smiselno in vsebini priloženega besedila ustrezno poved. Zaporedje stavkov vpišite na prave črtice s števkami 1, 2, 3.

\_\_\_\_\_ Plutonov tir je glede na druge planete Osončja  
\_\_\_\_\_ vendar je Pluton premajhen  
\_\_\_\_\_ zato 248 let kroži okrog Sonca  
\_\_\_\_\_ da bi vplival na Uranove tirnice  
\_\_\_\_\_ zato so z iskanjem nadaljevali  
\_\_\_\_\_ ker je njegova masa manjša od Zemljine

(3 točke)

14. Koliko stane knjiga Neverjetno potovanje med planete za naročnike revije Življenje in tehnika?

\_\_\_\_\_ (1 točka)

15. Iz besedila izpišite naslov spletne strani, na kateri najdete podatke o Plutonu.

\_\_\_\_\_ (1 točka)

Priloga: Geine novice (Gea, januar 2001)

# GEINE NOVICE

## nove knjige

### BESEDILO A

#### URBANIZEM EMONE, DR. LJUDMILA PLESNIČAR GEC

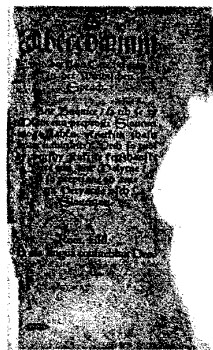
1. MESTNI MUZEJ LJUBLJANA IN ZNANSTVENI INŠTITUT FILOZOFSKE FAKULTETE  
v LJUBLJANI



2. Rimskodobno mesto je izjemno pomemben pojav v razvoju Evrope in zgodovini naše civilizacije. V naših krajih pa gre posebno mesto ostalinam take tvorbe v sodobni Ljubljani. Že dolgo so vzbujale pozornost, raziskovalcem v preteklosti je bilo zdaj bolj, zdaj manj jasno, da so mogočni ostanki obzidja na Mirju in v Gradišču pred skorajda 2000 leti branili mesto z imenom Emona.
3. Knjiga je rezultat obsežnega raziskovalnega projekta, ki je trajal desetletja.
4. S pomočjo obilja predmetov različne rabe in opreme prostorov, pa tudi koncepta večjih sočasnih mestnih organizmov po ogromni rimski državi je avtorica predložila tudi razlago, kakšnemu namenu so posamezne stavbe rabile skozi rimski čas.

### BESEDILO B

#### CATECHISMUS



1. Slovenci smo svojo prvo knjigo, Trubarjev CATECHISMUS, dobili sto deset let potem, ko je Johannes Gutenberg izumil tiskanje s premičnimi črkami, in 96 let po izidu njegove znamenite 42-vrstične Biblije (1454). V letu 2000 je ves kulturni svet praznoval 600-letnico Gutenbergovega rojstva, Slovenci pa 450-letnico izida prve slovenske knjige.
2. Trubarjev CATECHISMUS iz leta 1550 je ohranjen v enem samem izvodu in ga hranijo v dunajski narodni knjižnici Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), naslednici cesarsko-kraljeve dvorne knjižnice. Skupaj s KATEKIZMOM sta vezana še dodatka, ki sta tudi unikata. To sta ABECEDARIUM, prav tako iz leta 1550, ki je izšel hkrati s Katekizmom, in ABECEDARIUM iz leta 1555. Prvi dve knjigi sta natisnjeni v nemški gotici schwabacher, Abecedarij iz leta 1555 pa že v latinici.
3. Založba Slovenska knjiga je ob 450-letnici izida prve slovenske knjige izdala popolni faksimile vseh teh treh Trubarjevih tiskov.

### BESEDILO C

#### Z EVERESTA

1. je knjiga, ki je, kot pravijo njeni avtorji Davo Karničar, Tadej Golob in Urban Golob, nastala na Everestu, ne pod njim: 200 strani, 169 barvnih fotografij in s predgovorom Pavleta Kozjeka, edinega Slovenca, ki se je na vrh Everesta povzpел brez dodatnega kisika (o tem podvigu je sam pisal v 10. številki Gee leta 1997).
2. Več informacij o knjigi lahko dobite pri založbi Mythos, d. o. o., Komenškega 11, 1000 Ljubljana, tel.: (01) 300 07 00; [www.mythos.si](http://www.mythos.si).



PRAZNA STRAN



**B) Razčlemba neumetnostnega besedila**

Pozorno preberite priloženo besedilo in rešite naloge.

1. Med sporočanjскими vlogami v priloženem besedilu popolnoma prevladuje \_\_\_\_\_ vloga.  
(1 točka)

2. Kaj so Geine novice kot del naslovja?

\_\_\_\_\_ (1 točka)

3. Prevladujoči slogovni postopek v besedilu je

- a) pripovedovanje.
- b) opisovanje.
- c) poročanje.
- d) utemeljevanje.

Obkrožite pravilni odgovor.

(1 točka)

4. Kljub objektivnemu ubeseditvenemu stališču v priloženem besedilu postane po nekaterih izrazih očitna sporočevalčeva lastna udeleženosť v vsebini sporočila. Podčrtajte tri take primere med naslednjimi izrazi.

Gutenberg je izumil tiskanje s premičnimi črkami; v naših krajih; prvi dve knjigi sta natisnjeni; rimskodobno mesto je izjemno pomemben pojav; Slovenci smo svojo prvo knjigo dobili 1550; kot pravijo njeni avtorji

(3 točke)

5. Priloženo besedilo uvrščamo v \_\_\_\_\_ funkcijsko zvrst.

(1 točka)

6. Zapišite naglasna znamenja.

V letu 2000 je ves kulturni svet praznoval 600-letnico Gutenbergovega rojstva.

(4 točke)

7. Iz prvega odstavka besedila B izpišite vse besede, v katerih izgovarjamo polglasnik.

\_\_\_\_\_ (2 točki)

8. Dopolnite naslednje povedi z ustreznimi oblikami osebnih lastnih imen.

Knjiga \_\_\_\_\_ (Davo Karničar) je postala prava uspešnica. S \_\_\_\_\_  
(Tadej Golob) je bilo prijetno sodelovati.

(2 točki)

9. Prvi odstavek besedila A zapišite s pisanimi črkami.

---



---

(3 točke)

10. Iz besedila A izpišite zemljepisna lastna imena v imenovalniku in iz njih tvorite vrstne pridevnike.

IZPIS

VRSTNI PRIDEVNIK

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(5 točk)

11. Besedni zvezi dve leti in literarna preteklost postavite v ustrezna sklona in ju vpišite na prazni mesti.

Pred \_\_\_\_\_ sem prebral Trubarjev Catechismus in se seznanil z \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_ Slovencev.

(2 točki)

12. Iz besedila A izpišite občna imena srednjega spola (brez ponovitve).

---



---

(3 točke)

13. Glagoli v drugem odstavku besedila B so v sedanjiku, le eden je v pretekliku. Izpišite ga in ga zapišite v sedanjiku.

---



---

(2 točki)

14. Iz besedila C izpišite predložne besedne zveze in jim določite sklon.

Izpis – sklon

Izpis – sklon

---

---

---

---

---

---

---

---

(4 točke)

15. V četrtem odstavku besedila A se isti členek dvakrat ponovi. Kako bi se primerno izognili tej slogovni neuglajenosti?

---

(2 točki)

16. S simboli (S) prikažite skladenjsko sestavo povedi *Z Everesta je knjiga avtorjev Dava Karničarja, Tadeja Goloba in Urbana Goloba, ki je nastala na Everestu in ne pod njim.*

(4 točke)

17. Odvisnik v tretji povedi drugega odstavka besedila A (*Že dolgo so ...*) je

- a) namerni.
- b) predmetni.
- c) prilastkov.
- d) osebkov.

Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

(2 točki)

18. Dvostavčno poved pretvorite v enostavčno.

Skupaj s Katekizmom sta vezana še dodatka, ki sta unikatna.

---

(2 točki J)

19. S podčrtovanjem določite stavčne člene.

Založba Slovenska knjiga je ob 450-letnici izida prve slovenske knjige izdala popolni faksimile vseh treh Trubarjevih tiskov.

(4 točke)

20. Tvorjenko 600-letnica zapišite s črkami.

---

(2 točki)

21. Podčrtajte jedra naslednjih besednih zvez.

rezultat obsežnega raziskovalnega projekta  
nemška gotica schwabacher  
izjemno pomemben pojav v razvoju Evrope  
ostaline takih tvorbo

(4 točke)

22. Podčrtajte samo besede, ki spadajo v isto besedno družino.

avtomobil, obilica, trobilo, preobilnost, obilokrat, kobila, obilje

(2 točki)

23. Ali sta besedi mesto/mesto v prvi in drugi povedi drugega odstavka besedila A enakovozničnici ali večpomenki?

---

(2 točki)

24. Zapišite sobesedilno nanašalnico naveznika *so vzbujale* v drugi povedi drugega odstavka besedila A.

---

(2 točki)

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN